

ממשיכה הגמרא ואומרת עדיין יש מקום לשאול על בר קפרא לפי
דעת בית הלל, ואפילו על דבית הלל לא מקשיא – וכי לפי בית
הלל לא ניתן לשאול, דבית הלל אמר הכל ישרף בחוץ חוץ
משנמא פולד הטומאה בפנים, ואם וולד הטומאה הוא מדרבנן מה
החילוק בין המקום שבו הוא נטמא בטומאת וולד הטומאה, בין
שנטמא בפנים שנשרף בפנים לבין שנטמא בחוץ שנשרף בחוץ, וכי
זה וזה לא מדבריהם הוא ומה מקום יש לחילוק ביניהם.
מתרצת הגמרא: בגין – משום שהוא סובר כדעתו דרבי שמעון
שאמר בדין מאכלו ומשקו של מצורע שהם משתלחין חוץ לשלש
מחנות – מאכלים שנטמאו על ידי מצורע אין מבניסים אותם
לתוך המחנות אלא הם נשארים מחוץ למחנה, ולכן גם מה
שנטמא בולד הטומאה בחוץ אין מבניסים אותו להישרף בפנים.

הלכה ד – משנה

כהנים שזכו בפייס להעלות את אברי קרבן התמיד על המזבח, היו
מניחים אותם על הכבש והולכים ללשכת הגזית לקרוא את שמע,
ולאחר מכן היו באים ומעלים אותם על המזבח.
מקום מיוחד נקבע להנחת איברי קרבן התמיד על גבי הכבש, כיון
שפעמים היו מתאחרים עם ההקטרה עד זמן המוסף, והיה צריך
היכר מיוחד שלא יבואו לטעות ולהקדים להקטיר את המוספים
קודם התמיד.
כבש המזבח עמד לדרומו של מזבח, אורך שיפועו ל"ב אמה
ורוחבו ט"ז אמות. בפניו המזבח היו קרנות בגודל אמה על אמה,
והאמה שבין קרן לקרן יחד עם אמה פנימית נוספת היו קרויים
'כרכוב המזבח'.
משתינו מבארת היכן היה המקום בכבש המזבח שהניחו שם את
איברי התמיד והמוסף: איברי התמיד ניתנין מחצי כבש ולמטה –
בשש עשרה אמות התחתונות של הכבש כפצצב – בשמונה
האמות לצד מערב. גם האיברים של מוספין של שבת ויום טוב היו
ניתנין מחצי כבש ולמטה, אלא שהם היו ניתנין בצידו השני של
הכבש, כפצצב – בשמונה האמות לצד מזרח. איברים של מוסף
ראשי חדשים היו ניתנין על כרכוב המזבח למעלה – חלק מסוים
של גג המזבח, ובגמרא יבואר היכן הוא מקום זה. ונותן בצד מערב
של מזבח.
מבארת המשנה במצוות מסוימות איזה מהן נוהגות רק בזמן בית
המקדש ואיזה מהן נוהגות אף בזמן הזה: חובת השקלים – להיות
שוקל כל אחד מ ישראל את מחצית השקל, וחובת הביכורים –
הוראה שדוהו שביכרה קושר עליה גמי לסימן שזוהו ביכורים, אינן
נוהגין אלא בפני חבית – חיובם הוא רק כשבית המקדש קיים, כיון
שהשקלים לצורך קרבנות הם וכיון שאין בית למה יפרישום,
ובכורים מפני שהם טעונים הנחה לפני המזבח ותנופה וקרנן והם
אינם שייכים כשאין בית המקדש קיים. אכל מעשר דגן – מעשר
ראשון ושני ועני, ומעשר פחמה, ובכורות, כל אלו נוהגין בין בפני
חבית ובין שלא בפני חבית – גם כשאין בית המקדש קיים, מעשר
דגן לפי שקדושת הארץ לא בטלה, ומעשר בהמה הוקש למעשר
דגן, ובכור קדוש מרחם.
המשנה מבארת מה הדין אם הקדיש שקלים וביכורים בזמן הזה:
הפקדיש שקלים וביכורים בזמן הזה שאין בית המקדש קיים, הרי
זה קודש. רבי שמעון אומר, האומר 'ביכורים קודש' אינן קודש, לפי
שנאמר (שמות כג ט) 'ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך',
ודרשין בתוספתא (פ"ג ט"ז) שדווקא כל זמן שיש בית ה' הוא שיש
חובת הבאת ביכורים אבל בזמן שאין בית אף ביכורים, ונמצא
שגזירת הכתוב הוא שאפילו בדיעבד אינם קדושים.

גמרא

שנינו במשנה, 'של ראשי חדשים ניתנין על כרכוב המזבח
מלמעלה'. הגמרא מבארת מהו 'כרכוב' איזהו 'כרכוב המזבח',
אמה בין קרן לקרן מקום חילוף רגלי פהנים, ובבבלי (נזכרים סב.)
מבואר שהכוונה לאמה שבין קרן לקרן יחד עם זה גם אמה

דעה שלישית: רבי אליעזר אומר, יש לחלק בין אם טומאתו חמורה
שהיא נשרפת בחוץ לבין אם טומאתו קלה שהיא נשרפת בפנים,
ולכן קדשי קדשים משנמא באב הטומאה בין אם נטמא בפנים ובין
אם נטמא בחוץ ישרף בחוץ לפי שאין כבוד לשורפו בקודש, אבל
באופן משנמא פולד הטומאה בין אם נטמא בחוץ ובין אם נטמא
בפנים ישרף בפנים לפי שאינו מאוס כ"כ מלהכניסו לקודש.
דעה רביעית: רבי עקיבא אומר, אין חילוק במה נטמא, אלא מקום
טומאתו שם הוא מקום שריפתו, ולכן אם נטמא בפנים, נשרף
בפנים, ואם נטמא בחוץ, נשרף בחוץ, ואין חילוק אם נטמא באב
הטומאה או בולד הטומאה.

גמרא

שנינו במשנה, 'בשר קדשי קדשים שנטמא בין באב הטומאה בין
בולד הטומאה', מביאה הגמרא מחלוקת אמוראים בגדרי אב
הטומאה וולד הטומאה: בר קפרא אומר, אב הטומאה היינו
שטומאתו היא דבר תורה, כגון שנטמא בשרץ או נבילה, ואילו וולד
הטומאה היינו שטומאתו היא רק מדבריהם, כגון כלי שנטמא
במשקין, שמן התורה אין משקים מטמאים כלים ורבנן גזרו בזה,
להבשר נגע בכלי זה ונמצא שטומאתו הוא מדרבנן. רבי יוחנן אומר,
בין זה בין זה דבר תורה – בין אב הטומאה ובין וולד הטומאה
טומאתם היא מהתורה, אלא שאב הטומאה היינו שנטמא הבשר
בשרץ או נבילה ואילו וולד הטומאה היינו שנטמא הבשר בכלי
שנגע ברוק הזב והוא ראשון לטומאה ונמצא הבשר שני לטומאה
מהתורה.
הגמרא מקשה על רבי יוחנן: וקשיא דרבי יוחנן על דבית שמאי –
שיטתו של רבי יוחנן מוקשית לפי בית שמאי, דבית שמאי אומרים,
הכל ישרף בפנים, חוץ משנמא באב הטומאה בחוץ, ואם מדובר
שזן אב הטומאה וזן וולד הטומאה טמאים מהתורה, מה בין אב
הטומאה שנטמא בחוץ שהוא נשרף בחוץ, מה בין וולד הטומאה
שנטמא בחוץ שהוא נשרף בפנים, וכי זה וזה לא דבר תורה הוא
ואם כן מה החילוק ביניהם.
הגמרא מוסיפה להקשות על רבי יוחנן: מוסיפה הגמרא ואומרת,
שקושיא זו לפירושו של רבי יוחנן ואפילו על דבית הלל לא
מקשיא – וכי לפי בית הלל לא קשה כך, דבית הלל אמר הכל ישרף
בחוץ חוץ מה שנמא פולד הטומאה בפנים, ואם הן אב הטומאה
ודן וולד הטומאה הם טמאים מהתורה, מה בין וולד הטומאה
שנטמא בפנים שהוא נשרף בפנים, מה בין אב הטומאה שנטמא
בפנים שהוא נשרף בחוץ, וכי זה וזה לא דבר תורה הוא ושוב מה
החילוק ביניהם, אלא על כרחך צריך לומר כבר קפרא שאב
הטומאה הוא מהתורה וולד הטומאה מדובר בטומאה מדרבנן
וחוה החילוק ביניהם.
הגמרא אינה מיישבת את הקושיות על רבי יוחנן, ועוברת לברר
את ביאור משנתינו לדעת בר קפרא. אומרת הגמרא: לא הוה פה
רפנן אלא על דבר קפרא – לא נשאו ונתנו חכמים ליישב את
המשנה לדעת רבי יוחנן, ועברו לישא וליתן לפי שיטתו של בר
קפרא. מבררת הגמרא: וקשיא דבר קפרא על דבית שמאי – כך יש
לכאורה להקשות לבר קפרא לפי דעת בית שמאי, דבית שמאי
אומרים הכל ישרף בפנים חוץ משנמא באב הטומאה בחוץ, ואם
אב הטומאה הוא מן התורה מה החילוק בין המקום שבו הוא
נטמא בטומאת אב הטומאה, בין שנטמא בחוץ שנשרף בחוץ לבין
שנטמא בפנים שנשרף בפנים, וכי זה וזה לא דבר תורה הוא ומה
מקום יש לחילוק ביניהם.
מתרצת הגמרא: על בר קפרא לא שאלו כיון שאכן יש תירוץ על
שאלה זו, בגין דרבי עקיבא אומר מקום טומאתו שם תהא מקום
שריפתו, ואף בית שמאי סוברים כך ולכן רק אם נטמא בפנים הוא
נשרף בפנים אבל אם נטמא בחוץ הוא נשרף בחוץ. ואלא
שסוברים בית שמאי שכל זה דווקא באב הטומאה שהוא
מדאורייתא, אך בולד הטומאה כיון שהוא מדרבנן, אף אם נטמא
בחוץ ישרף בפנים.

דנה מה הדין בזמן הזה שאין יכול להביא קרבן: תני, גר בזמן הזה
 שאין בית המקדש קיים ואינו יכול להביא את קרבנותיו, צריך
 להביא קינו ריבועית כסף – עליו להפריש רבע דינר כסף לשם קינו,
 וכשיבנה בית המקדש יקנה בכסף זה קן לעולה. ופחות מסכום זה
 לא יפריש, כיון שאי אפשר לקנות קן בפחות מרובע. אמר רבי
 שמעון, ביטלה רבן יוחנן בן זבאי לדין זה ואמר שאין הגר צריך
 להפריש ריבועית כסף, מפני התקלה – שמא יהנה ממנו ויבוא לידי
 מעילה.
 מבאר הגמרא היכן מצאנו חשופים רבנן לתקלה. מבררת
 הגמרא: מהו מפני התקלה – היכן מצינו חשופים רבנן לתקלה.
 מבאר הגמרא: ביהודה דתני, אין מקדישין חפץ או ממון שסתם
 הקדש הוא לבדק הבית ואין לו תקנה, ולא מצריכין – שאומר ערכי
 עלי או ערך פלוני עלי, ולא מצריכין שכן חרם היה הוא בהקדש
 שנאמר (ויקרא כו ב) 'כל חרם קדש קדשים הוא לה', ולא מנביחין
 תרומות ומעשרות בזמן הזה. ואם הקדיש או העריף או החריש או
 הנביח, אם זהו כסות ובגד, דין הקסות שהיא תישקר. ואם זו
 בהמה, דין הקמה שהיא תיעקר, כדי שלא יבואו בהם לידי
 תקלה. כיצד עוקרין את הבהמה, נועל בפניה תולת ומזנה ממנה
 מאכל והיא מתה מאליה ברבע. ואם הם מעות, דין המעות שהם
 ילכו לים המלח.
 הגמרא דנה מה הדין אם הקדיש הגר בזמן הזה מעות לקרבנו.
 מבררת הגמרא: עבר על דברי חכמים שאמרו אין מקדישים בזמן
 הזה והקדיש, האם הוא קדוש או לא. פושטת הגמרא: מן מה
 (ממנה) דאמר רבי שמעון לענין רבע הדינר שעל הגר להפריש,
 שביטלה רבן יוחנן בן זבאי מפני התקלה, היא אמרה – הרי ראיא
 היא, שאם עבר והקדיש הרי הם קדושים, שכן אם אינם קדושים
 אפילו בדיעבד, מה צורך יש לבטלה, אלא ודאי אם הקדיש הרי
 זה קדוש בדיעבד ולכן הוצרך רבי יוחנן לבטלה, ומזה אנו לומדים
 לשאר ההקדשות שאף הם חלים.
 הגמרא מקשה על פי האמור סתירה בדברי רבי שמעון: רבי יודה
 ממקום ששמו ענתודריא, בעי קומי – שאל לפני רבי יוסי, הא –
 לענין הגר את.

פנימית נוספת מכל צד שהוא 'מקום הילוך רגלי הכהנים'.
 מכיון ששנינו במשנתנו את ענין מוספי שבת ומוספי ראשי
 חודשים, דנה הגמרא בענין נוסף הקשור לקרבנות אלו. מבררת
 הגמרא: כשראש חודש חל להיות בשבת שקרבין שני מוספים ויש
 מוספי שבת ומוספי ראש חודש, מי קודם להקדשה. אומרת הגמרא:
 רבי ירמיה כבר מימר – היה סבור לומר, מוספי שבת ומוספי ראש
 חודש מוספי ראש חודש קודמין. תילית דרבי ירמיה מן הדא – כוחו
 וראייתו של רבי ירמיה לומר כך היא מדברי הברייתא ששנינו,
 שירי של שבת ושירי של ראש חודש שירי של ראש חודש קודם, ואם
 השיר קודם הרי שגם הקרבת המוסף של ראש חודש קודמת.
 רבי יוסה חולק: אמר רבי יוסה, שנייא היא תמן – אין לפשוט
 מהקדמת השיר כיון ששאני התם דאמר רבי חייא בשם רבי יוחנן,
 שהקדמת השיר בראש חודש היתה כדי לפקדמו ולהודיע שהוא
 ראש חודש, והיינו משום שרוב בני אדם אינם רואים את חידוש
 הלבנה, ולכן עשו היכר מיוחד כדי לגלות ולפרסם שבית דין
 קדשוהו כהלכתו ולא יבואו לגמגם ולפקפק בזה. אבל לעולם
 לענין הקרבת המוספין, של שבת קודמת לשל ראש חודש.
 מסכמת הגמרא: כיצד היה עושה כשחל ראש חודש בשבת, שוהט
 מוספי שבת ואומר עליהן את שירי של ראש חודש. ביום – אבל הקא
 לגבי שחיטת מוספי שבת ומוספי ראש חודש, מוספי שבת קודמין,
 על שם – על הכלל הקובע כי כל התירי מחבירו קודם את חבירו
 ושבת תדיר הוא מראש חודש.
 שנינו במשנה: 'המקדיש שקלים וביכורים וכו' הרי זה קודש. רבי
 שמעון אומר, האומר ביכורים קודש אינן קודש'. הגמרא דנה
 בדעת רבי שמעון בשקלים: מדייקת הגמרא: מזה שאמר רבי
 שמעון את דבריו רק בביכורים, משמע הא שקלים קדשו –
 שבשקלים הוא מודה לתנא קמא שחלה עליהם קדושה. מביאה
 הגמרא ברייתא החולקת: רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי
 שמעון, בין אלו ובין אלו לא קדשו – בין ביכורים ובין שקלים אינן
 קודש, ונמצא שישנם תרי תנאי אליבא דרבי שמעון לענין
 המקדיש שקלים בזמן הזה.
 בזמן שביטת המקדש היה קיים, היה הגר טעון גירותו מילה,
 טבילה, והרצאת דמים כלומר זריקת דם על גבי המזבח. הגמרא

שקלים דף כב עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קמט

14 שואלת הגמרא: נאמר כך גם לגבי שקלים שיהיו קדושים בדיעבד, ויניחנה עד שיבנה בית המקדש. מתרצת הגמרא: חוששים אנו שמה יבנה הבית ככראשונה בחודש ניסן כמו שהמשכן הוקם בראש חודש ניסן, ותתגרם תרומת הלשכה מן החדשה בזמנה באחד בניסן, ונמצא שמה שנדר הוא מהתרומה הישנה, והכא מאי אית לך – אולם לענין שאר ההקדשות אין לך מה להשיב עליהן ולכן בדיעבד הם קדושים.

21 מסיימת הגמרא: רב המנונא ורב אדא בר אבהו אמרו בשם רב, הלכה ברבי שמעון שאמר שביטלה רבי יוחנן להפרשת המעות של הגר מפני התקלה.

24 הדרן עלך פרק כל הרוקין וסליקא לה מסכת שקלים

1 אָמַר שאם עבר והקדיש הרי הם קדשו בדיעבד כפי שפירשנו, 2 וְהָכָא – ואילו כאן בברייתא אָתָּא אָמַר שסובר רבי שמעון שאם 3 הקדיש שקלים לֹא קָדְשׁוּ. 4 מתרצת הגמרא: אָמַר לִיה רבי יוסי לרבי יודה, אינו דומה שקלים 5 לשאר הקדשות, תָּמָן – בשקלים, לָכֵן אֵין מְקַדִּישִׁין לְכַתְּחִלָּה 6 שקלים בזמן הזה, לָפִי שְׁמִצּוֹה לְהַקְרִיב מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה כשמוגיע יום 7 אחד בניסן, וְהֵיכָא הָיָא לָהּ יְשָׁנָה – והשקלים שהופרשו בזמן הזה 8 יהיו שקלים ישנים אם תעבור השנה, ואין משתמשים בהם, ולכן 9 תקנו ואמרו שאפילו בדיעבד אין השקלים קדושים, וְהָכָא מַאי אֵית 10 לָךְ לְמִימַר – אך בשאר הקדשות מה איכפת לך אם נאמר הֲאִי יְשָׁנָה 11 הִיא – שהקדש זה הוא הקדש ישן לְגַבִּי הִקְדָּשׁוֹת אֲחֵרִים וכי מה 12 בכך שהוא ישן, וְאִף כִּינּוּ שָׁל גַּר אֵינוֹ צָרִיךְ שיהא מתרומה חֲדָשָׁה 13 ולכן אִם הִקְדִּישׁ קָדוֹשׁ בדיעבד.